

DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE KARS AĞIZLARINDAN YENİ ÖNERİLER

M. Mete Taşlıova*

Kuzeydoğu Anadolu bölgesi, Anadolu sahasının birçok yöresi gibi standart Türkçenin yanında mahallî söyleyişlerin önemli ölçüde korunduğu “ağızlar müzesi” özelliğindedir. Ardahan ve Kars hususen temel iki örnektir¹. Son elli yıl içinde köyden ile ve büyük şehirlere göçle beraber şehirden köye dönüşlerde “-acak”, “-ecek”, “-eceği(ı)m” ve “-yorum” son ekli kelimeleri az çok öğrenenlerin söyleyişindeki bazı dönüşüm “-ıcak” veya “-yom” örneklerine rağmen asıl dokuyu oluşturan kitlenin hâlen ilçe ve köylerde yaşıyor olması nedeniyle bu zengin kelime ve deyim örnekleri yaşamaktadır.

Mahallî söyleyiş örneklerini ele alan çalışmalarda genelde iki ana başlık üzerinde durulmaktadır. Alan araştırması veya yöre söyleyişine sahip kaynak bir kişiden tespit edilen örnekler “Derleme Sözlüğü’nde Bulanmayan Kelimeler” ve “Derleme Sözlüğü’nde Bulan Anlamı Farklı Kelimeler” biçiminde tasnif edilerek incelenmektedir. Bu iki genel başlığa ek olarak Hikmet Koraş (2002:175) “Derleme Sözlüğü’nde Geçen Ancak Anlamı Eksik Olan Kelimeler” ve “Derleme Sözlüğü’nde Geçen Ancak “Benim Derlediğim Yörelere” İsmine Geçmediği Kelimeler” biçiminde iki madde daha eklemektedir. Ancak kanaatimizce “Derleme Sözlüğü’nde Bulunmasına Rağmen Farklı Yazılmış Kelimeler”i de ayrıca göstermek gerekiyor.

* Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü metetasliova@gmail.com

¹ Ağrı ilini de “söz dağarcığı” yönüyle Ardahan ve Kars ile birlikte düşünmek yanıltıcı olmayacaktır. Farklı tarihlerde Ağrı’ya göç eden yöre halkı, günümüzde de yoğun olarak ağız özelliklerini korumaktadır. “Ağrı İli Ağızları” için bkz. (Efendioğlu 2009).

Ahmet B. Ercilasun (1983:2) Kars ağızlarını beş gruba ayırmaktadır: 1.Kars yerli ağızı 2.Ardahan-Posof yerli ağızı 3.Hanak Türkmenleri ağızı 4.Kars Azerileri ağızı 5.Kars Terekemeleri ağızı. Bu tasnif, kelimeleri esas aldığımızda doğrudur ancak il ve ilçe merkezleriyle bazı köylerde bu ağızları kullananların bir arada yaşıyor olması hem derleyiciler için hem hangi kelimenin hangi ağza dahil olduğunu tespit etmekte karışıklığa neden olabilmektedir.

Bu çalışma kapsamındaki kelimelerin tamamı sözlü kaynaklardan derlenmiştir. Yerel söyleyiş özelliklerini göstermek için kalın g <ğ> ve <ı>, kapalı e <ë>, hırıltılı h <h> sesleri çeviri yazı harfleri ile gösterilmiştir. Uzmanlık alanımız olmadığı ve çalışma kapsamındaki sözlerin sayıca az olması nedenlerine bağlı olarak gramatikal ayrıntıya girilmemiştir. Genel olarak bazı ikizleşme, yuvarlaklaşma, incelleme ve ses düşmeleri örneklendirilmiştir.

Mahallî olarak bilinen birçok kelimenin, aslında Anadolu’nun yakın uzak yerlerinde de kullanıldığını belirten Koraş (2002:174) sözlü kaynaklardan derlenen kelimeler kadar “...önemli olan bir diğer hususun ise gramer kitaplarına geçmemiş deyim ve atasözü kalıbındaki kullanım şekillerinin tabu gibi görülen bazı kuralları değiştirebileceği...” tespitini yapmaktadır. Yakın ve uzak yerlerden tespit edilen deyim ve deyiş örnekleri, tespit edildiği kültürel doku içinde anlamlandırılarak hem dilin ağız çeşitliliğini hem de ifade gücünü örneklendiren kalıplardır².

Genel özelliği “sözcüklerden en az birinin düz/gerçek anlamının dışına çıkması, kimi durumlarda mantık dışılık, sözü ilgi çekici kılması, anlatım gücünü arttırması, en az iki sözcükten, söz öbekleri biçiminde kalıplaşmış olmak...” (Sinan 2008:96) biçiminde tanımlanan deyimleri Kars sözlü kültüründe ve sözden yazıya geçen “sözel” nazım-nesir ürünlerinde görmekteyiz.

Sözlü kaynaklardan derlenecek kelime ve deyimler sürekli güncellenen çalışmalarda sürdürülmelidir. Ancak doğru kaynak kişiyi bulmak da bu çalışmalarda zaman zaman ihmal edilmektedir (Demir 1998:171-180). Doğru kaynak kişi kadar bir diğer belirleyici konu da doğru yöntem ve konuya (ve bir yönüyle de çalışma alanının söyleyiş ve kültürel özelliklerine) vakıf kişilerin bu çalışmayı yapması gereğidir.

İhmal edilen önemli bir kaynak da bizim “elektronik cönk” (Taşlıova 2006) olarak değerlendirdiğimiz sesli ve görüntülü kayıtların atıl kalmasıdır. Bitirme tezi için yapılan derleme kayıtlarından başlayarak yüksek lisans, doktora ve diğer akademik çalışmalar için yapılan alan araştırmalarında kaydedilen

² Ağız sözlükleri hakkında genel bibliyografya için bkz. (Büyükakkaş 2009:184-195).

materyal ile resmi ve özel kurum-kuruluşların arşivlerinde bulunan materyal ne yazık ki genellikle yapılan derlemenin “konusu” için kullanılmakta ve çalışma bitince silinmekte, kaybolmakta veya kayıtların yontemsiz yapılması nedeniyle yararlanılamamaktadır. Ağız araştırmaları için “kaynak kişi” sorununun çözülmesinde kullanılması gereken en önemli kaynağın “elektronik cönk”lerin yeniden değerlendirmeye tabi tutulması ile bir derecede de olsa çözülebileceği açıktır.

Aşağıda sıraladığımız kelimeler hakkında Derleme Sözlüğü’nde; yazılışı aynı anlamı farklı; anlamı aynı yazılışı birkaç harfin değişmiş biçimi; farklı bir kelime ile benzer veya aynı anlamı olanlar dipnotta açıklanmıştır. Dipnot verilmemiş kelimeler, Derleme Sözlüğü’nde bulunmayanlardır.

Ahdafa: İbrik

Andır: Beddua (andıra kalsın)

Beye³: Ahırda hayvanların ot yeme yeri

Bılıh: Büyükbaş hayvan yavrusu

Camah: Yosun, su veya süt gibi sıvı şeylerin üstündeki küf

Carhala: Pazı veya şekerpancarı başı

Cemdek/cemdeyh⁴: Vücut

Cıgıca⁵: Geçimsiz kişi, arabozucu

Cıngır⁶: Kova

³ Derleme Sözlüğü C I, s.647: Aynı yazılış için “suyun biriktirildiği toprak havuz” anlamı yer almaktadır.

⁴ Derleme Sözlüğü C II, s.879’da yazılış “cendek” biçimindedir. “İnsan veya hayvan ölüsü” anlamındadır. Ancak bu “ölü” dışında “vücut, beden” anlamında da kullanılmaktadır. s.881.

⁵ Derleme Sözlüğü C II, s.900’da bulunan bu kelime için tespit ettiğimiz anlamın da eklenmesi gerekmektedir.

Cırbağa: Çelimsiz, bücürük

Cönge: Tosun

Cuğu⁷: Hindi

Cülle⁸: İşemek

Cürdek: Çelimsiz, bücürük

Çapçala(n)-: Çalkalanmak

Çellek⁹: Becerikli, koçak, marifetli

Dıbirğa¹⁰: Kızılıcak sopası

Dıbiz: Sıfıra vurulmuş saç tıraşı

Dıgırramah¹¹: Yuvarlamak

Dılgır: Zevzek, boş konuşan

Dırçikle¹²: Çifte atmak, dengesizce sağa sola koşuşturmak

Dıydıh¹³: Zevzek

⁶ Derleme Sözlüğü C II, s.921’de “cıngıl” yazılışı için “kova” anlamı verilmiştir.

⁷ Derleme Sözlüğü C II, s.1010’da aynı yazılış için “piliç” anlamı bulunmaktadır.

⁸ Derleme Sözlüğü C II, s. 1013’te aynı anlam için “cullamak” yazılışı tespit edilmiştir.

⁹ Derleme Sözlüğü C II, s.1124’te aynı yazılış için “atılğan, açık göz” anlamları kayıtlıdır.

¹⁰ Derleme Sözlüğü C II, s.1449’da kelimenin yazılışı “dıbılga” ve “dıbirği” biçimleri tespit edilmiştir.

¹¹ Dığarramak, dığarlamak, dığırlamak biçimleri de kullanılmaktadır.

¹² Kelime Erzurum’da aynı yazılış ile “birden harekete geçmek” anlamıyla kullanılmaktadır (Kamacı 2011:159). Derleme Sözlüğü C II, s.1468’de aynı yazılış için “haylazlık, yaramazlık yapmak” anlamı bulunmaktadır.

Fenik-/feniyhmeyh: Korkmak, paniklemek

Fırğın: Dört tekerlekli öküz arabası

Fırtılâ, fırtılık, mırtıl: Sümük

Fışğı¹⁴: Tezek veya kerme kırıntısı

Ğağgıllaşmah¹⁵: Gülmek, kahkaha

Ğaravat¹⁶: Karyola

Ğığırmağ¹⁷: Ekşimək (yoğurdun ve hamurun bozulması)

Ğircik/ğirciyh¹⁸: Dolaşık (karmaşık) saç (veya konu, olay)

Ğırğal: Büyükbaş hayvanları ahıra bağlarken kullanılan esnek ağaçtan yapılmış gereç

Gızdih: Sigara izmariti

Ğlavşa: İkiyüzlü, riyakâr

Ğollo¹⁹: Kuyruğu yarıdan kesilmiş köpek

¹³ Derleme Sözlüğü C II, s.1475'te aynı yazılış için "akılsız, düşüncesiz" anlamı verilmiştir.

¹⁴ Kelime aynı yazılış biçimiyle Tarsus'ta "Fışğı ol-, fışğısı çii- "çok terlemek" (Toker 2011:1239) anlamında kullanılmaktadır.

¹⁵ Erzurum ağzında ğığıla- biçimindeki yazılışıyla "kıkır kıkır gülmek" anlamıyla kullanılmaktadır (Kamacı.2011:160).

¹⁶ Derleme Sözlüğü'nde (DS VI, 1993:1921) Şavşat ve köylerinde kullanıldığı gösterilmektedir. Kelimenin Kars ağzında kullanımı için bkz (Taşlıova 2011:1205-1210).

¹⁷ Derleme Sözlüğü C III, s.2037'de aynı yazılış için "ateş, alevlenmek, harlanmak, deve bağırma" anlamları bulunmaktadır.

¹⁸ Derleme Sözlüğü C III, s.2054'te aynı yazılış ve anlam için yalnızca Erzurum gösterilmiştir.

Ğorgot²⁰: Taneli yaban bitkisi

Ğuddē²¹: Topal, aksak

Ğunut: Kamçı

Hanehet: Hain, kalles

Haros: Nadasa bırakılmış otsuz çayır

Here: Her bir

Hırzēl: İki kişiyle taşınan tekerleksiz el arabası

Hoddamağ: Bir insanı kışkırtmak, fitlemek; ateşi harlamak

Hoşhoş: Gösteriş meraklısı, hoppa

Hoyğat: Güç, kuvvet, yeterlilik

Hödürsüz: Düzensiz veya ölçüsüz insan

Hündür²²: Yüksek yer

İskıllamağ: Kışkırtmak, iki köpeği kavga ettirmek gibi, insanları fitnelemek

İşğır-: feryat etmek, çılgınlıkla seslenmek

Köndelen: Bir duruş şekli, çarpık veya eğri büğrü

¹⁹ Derleme Sözlüğü C III, s.2097'de "goldik, golek, gollik" yazılışları için "kuyruksuz ya da kısa kuyruklu tavuk vb. hayvanlar" açıklaması yapılmıştır.

²⁰ Derleme Sözlüğü C III, s.2104'te "gorgut" yazılışları için "ebegümecinin düğme gibi olan meyvesi" açıklaması verilmiştir.

²¹ Derleme Sözlüğü C III, s.2187'de "gudde, gudubaz" yazılışları için "kurnaz, akıllı" karşılıkları verilmiştir.

²² Kelimenin Moğolca kökeniyle birlikte Azerbaycan Türkçesinde yazılış aynı anlamı farklı biçimi hakkında bkz (Caferoğlu 1954:2).

Lepik²³: Yassı taş

Lıġlıġa²⁴: Bataklık, çamur

Lıkġız: Cimri

Lopbaz²⁵: Boşboğaz, çok ve gereksiz konuşan

Mırır²⁶: Ön dişlerinden biri veya birden fazlası olmayan

Mırtılla-: Söylenmek, homurdanmak

Mırttan-/mırtlan-: Homurdanmak, burun kıvrırmak

Mırttı: Kirli, pis, pasaklı (insan)

Mıtrır/Mutrır²⁷: Cimri, aşırı pinti

Mozik²⁸: Tosun

Muyzir: Arabozucu, fitneci

Napzar/Napsar: Evlerin önündeki küçük tarla

²³ Derleme Sözlüğü C IV, s.3074'te aynı yazılış için "çocukların oyunda kullandıkları düz, yuvarlak ve yassı taş" açıklaması yer almaktadır. Ancak bu yassı taş, daha ziyade evlerin tavanında atmaların üstüne konulmakta; evlerin içine veya dışına "yer taşı" olarak serilmektedir.

²⁴ Derleme Sözlüğü C IV, s.3077'de verdiğimiz anlama yakın anlamın Van'da kullanıldığı gösterilmiştir. Özellikle Kars Terekemeleri arasında bu kelimenin kullanımı yaygındır.

²⁵ Derleme Sözlüğü C IV, s.3088'de "kendini beğenmiş, bencil" anlamıyla kayıtlıdır.

²⁶ Derleme Sözlüğü (1993) C IX, s. 3186-3187'de farklı anlamlar verilen "mırır" ve "mırır" ifadeleri için tespit ettiğimiz anlam bulunmamaktadır.

²⁷ Derleme Sözlüğü C IV, S.3194'te "mıtrır" yazılış için "cimri" açıklaması tespit edilmiştir.

²⁸ Kelime "Mozi" yazılışıyla "kısır" (kısır koyun) karşılığıyla derlenmiştir (Kazmaz 1995:591). Derleme Sözlüğü (1993) C IX, s. 3213'te aynı anlam ile "mozuk" biçiminde tespit edilmiştir.

Pañıl²⁹: Kıskaç, fesat

Parç³⁰: Büyük kâse

Pêşle³¹: Birini aramak, takip etmek

Pêthêş: Tersine, çaprazlamasına

Pêşde-: Yakmak (kazara insanın bir uzvunu yakması)

Pısdılıf: Ezilmiş, ezik (pısdılığı çıkmak)

Popuşlan-/popuşdan-: Kümes hayvanlarının büyümesi, etlenmesi

Poyñur³²: İnfilak, fişkırmak

Putluk: Şişman, çok yiyen

Salahana: Başiboş, sahipsiz (kişi veya hayvan)

Sederek/sedereyh³³: Sersem, saf, alık

Şapalah³⁴: Sille, tokat

Şoşar: Küçük çay birikintisi veya akarı, kendiliğinden oluşmuş çeşme

²⁹ Derleme Sözlüğü C V, s.3381'de kelimenin benzer anlamda kullanımı için Kars dışında farklı yöreler kaydedilmiştir.

³⁰ Derleme Sözlüğü C V, s.3397'de aynı yazılış için farklı anlamlar kayıtlıdır.

³¹ Derleme Sözlüğü C V, s.3437'de, aynı yazılış için "giysi eteği ile ateşi yelpazelemek" anlamı Ahlat yöresi için kayıtlıdır.

³² Derleme Sözlüğü C V, s.3478'de, aynı yazılış için "nişasta, un vb. yiyecekleri ağza alıp üflemek" anlamı Kars köyleri için verilmiştir.

³³ Derleme Sözlüğü C V, s.3513'te, aynı anlam karşılığında "sadana" söyleyişi tespit edilmiştir.

³⁴ Derleme Sözlüğü C V, s.3745'te, aynı yazılış için "kamçı ucundaki kösele parçası, arpa ekmeği" açıklaması yer almaktadır.

Şuralla³⁵: Teğellemek

Şuşla³⁶: Yemeği hafif ateşte tavlama

Tafdala:- Dövmek hırpalamak

Tulla:- Fırlatmak, atmak

Yేశik³⁷: Sandık, elma sandığı, eşya sandığı

Yıǵbal: Şans, talih

Zayıl³⁸: Zevzek, boş

Zircih: Saçmalamak, zevzeklik ötesi

Deyim-Deyiş Örnekleri

Acı ğıcı vēr³⁹: İnadına iş yapmak, kıskandırmak

Arvat Yosunnu/yosunlu: Kadın davranışları gösteren erkeğe söylenir

Bıǵır bıǵır: Cıvıl cıvıl, yerinde duramayan

Cemdeğini ser- <cemdeğini çıkarmak>: Perişan etmek

³⁵ Derleme Sözlüğü C V, s.3795'te, aynı anlam için "şulallamak" yazılışı tespit edilmiştir.

³⁶ Derleme Sözlüğü C V, s.3796'da, aynı yazılış için "peyniri yağla karıştırıp tavada eritmek" anlamı Artvin'den tespit edilmiştir.

³⁷ Derleme Sözlüğü C VI, s.4257'de, "meyve sandığı" anlamı verilmiştir.

³⁸ Derleme Sözlüğü C VI, S.4356'da, "zayıl zayıl" yazılışı için "saçma sapan" anlamı tespit edilmiştir.

³⁹ Dede Korkut Kitabı'nda kelimenin Van yöresinde de "inad tutmak, kızmak," anlamlarında kullanıldığını (Zülfikar 2004:172-173) görmekteyiz. Yakın anlamı olarak "inatlaşmak, kızdırmak amacıyla bir şeyi yapmak" biçimiyle de Kars ağızlarında geçmektedir.

Cırım ağız: Ağzı büyük kişi, çok konuşan

Cızdıǵı çıf:- Hayıflanmak, yerinmek, saçını başını yolmak

Damlar o damlar, nerde içindeki eski adamlar: Eski yaşantı mekânlarının, sahiplerinin göç etmesi veya vefatıyla boşalması üzerine söylenen ifade

Dilli dibek: Lafazan, çenesi düşük

Ğıǵırdı çıf:- Aşırı zayıflamak, kötüleşmek

Gözü götürme:- Çekemezlik, haset

Haı bana gelsin, ölü gôrbagôr olsun: Sonuç benim lehime olsun da nasıl olursa olsun

Harëyine uğrama:- Arayıp sormamak, vefasızlık (yëddi harëyine uğramamak: hiçbir şekilde arayıp sormamak)

Haşılıǵı taş:- Kaşınmak, belasını aramak, kudurmak

İt urvatlı tula sıfatlı: Meymenetsiz, suratsız, çemkiren

Kırmızı hêrtik: Çok sinirlenme anı, kıpkırmızı kesilmek

İturdan düş:- Zayıflamak, hâlden düşmek, gerilemek

Nayın nayın konuş:- Rahat rahat konuşmak, umursamazca konuşmak

Pısdılıǵını çıar:- Ezmek, pestilini çıkarmak

Şêşe dur:- Kabarmak, şişmek

Şuş don:- Kaskatı buz kesilmek

Tatıl olsun: Zehir zıkkım olsun

Tepesi delik: Akıldan biraz yoksun, ne dediğini bilmeyen, saf

Umusuî ol-: Nefsi çekmek, arzulamak

Vayına otur-: Birine beddua, ölümünü istemek, ağıt yakılmasını dilemek

Vayvartan fonuş-: Gereksiz lüzumsuz saçma sapan konuşmak

Yenge git-: Gelini almaya gitmek⁴⁰

Sözlü kaynaklarla birlikte yazıya geçmiş metinlerin taranmasıyla tespit edilecek kelimelerle ağız atlası <dil atlası, dil coğrafyası, dil haritaları, ağız haritaları, ağız coğrafyası> (Boz 2008:152-166) çalışmaları bütünlük kazanacaktır. Yazıya geçmiş metinlerdeki kelimelerin değişim-dönüşüm yönünü (Boyras 2008; Durmaz 2007:497; Gülensoy 1998:14-16) tespit etmek bazı zorluklar içerse de “Derleme Sözlüğü’ne Katkılar” genel üst başlığında yapılan çalışmalar, yalnızca sözlü kaynaklarla sınırlanmamalıdır. Son yıllarda akademik yapıda hazırlananlarla birlikte usta veya amatör icracı özelliğini taşıyan âşık ve mahallî söz ustalarının eserleri kitaplaşmaktadır⁴¹. Şiir ve karşılaşma örnekleriyle birlikte bazı halk hikâyelerinin de yer aldığı kitapların sonuna eklenen “sözlük”ler, alan araştırmalarında bile karşılaşılamayacak kelime örneklerini barındırmaktadır. Bu kelimelerin belki yazıya aktarımında bazı kusurlar oluşmaktadır ancak halk ağzında “işlevi” olan söyleyişlerin tespiti ve tarihî seyrini takip açısından bu yazılı kaynakların da taranması gerektiği âşikârdır.

“Bir dilin gelişmesi, o dilin sahiplerinin bilgi ve üretim gücüne bağlıdır. Toplumun alıcı ve öğrenici olmaktan kurtulup, verici ve öğretici durumuna yükselmesi, yabancı unsurlara karşı direnmenin bir yolu olarak görünmektedir.” (Karaağaç 1997:509-510). Yerel kelimelerin kullanımının yaygınlaşması için öncelikle bu söyleyişlerin sözlü kültürdeki karşılıklarının kaybolmaması gerekmektedir. Göçlerle ve teknolojinin gelişmesiyle günlük hayattan çıkan bazı araç-gereçlerin varlığıyla birlikte isimleri de kaybolmaktadır. Ancak bu araç-gereçlerin varlığı, deyiş, deyim, şiir ve farklı nesir ürünlerinde yaşamaya devam etmektedir. Özellikle medyanın bu konuda yapması gerekenler bulunmaktadır.

⁴⁰ Bu deyim aynı anlamı kullanımı Aksaray’da da görmekteyiz (Doğan 2009:240).

⁴¹ Örnek birkaç çalışma için bakılabilecek kaynaklar: **Karahanlı Âşık Murat Yıldız Hayatı-Sanatı-Eserleri**, 2003, Haz: Âşık Günay Yıldız, Özgün Matbaacılık, Ankara; **Âşık Murat Çobanoğlu Hayatı-Sanatı-Eserleri**, 1998, Haz: Yard. Doç. Dr. Ali Kafkasyalı, 72 Tasarım Dizgi Fotokopi Ofset, Ankara; **Karslı Hicabı Hayatı-Sanatı-Şiirleri**, 2008, Haz: Sait Küçük, Ürün Yayınları, Ankara; **Âşık Şeref Taşlıova Hayatı ve Şiirleri**, 2010, Haz: M. Mete Taşlıova, Millî Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara; **Hanaklı Mazlumî Hayatı-Sanatı-Eserleri**, 2001, Haz: Yunus Zeyrek, Ankara.

Çeşitli sinema filmi, belgesel ve televizyon dizilerinde “mahallî” grupta görülen söyleyişlerin mutlaka ulusala taşınması ve küçük adımlarla da olsa tanıtımının yapılması, en azından bir aşinalığın oluşumunu sağlaması gerekmektedir.

Türkiye’de “medya gerçeği”ne bakarak, bunu yapmanın herhâlde yeni bir dil oluşturmaktan zor olduğu düşünülebilir. Şehirleşme oranı, eğitimin yaygınlaşması, elektronik kültürün her yaş grubuna farklı araçlarla etki etmesi gibi çoğaltılabilecek nedenler, alt başlıklarla çoğaltılabilecek diğer zorluk alanlarıdır. Bu nedenle güncellenmesi ve nesiller arasında aktarımı zor olan kelime veya deyim-deyiş yapısındaki söyleyişler için yeni “karşılık” önerilerine ihtiyaç vardır. Aksi takdirde kültürün ses kalıbına dökülmüş örneği olan bu kelimelerin iletişimden çekilenler için bu yapılmazsa, geleneksel sözlü kültür içinde paylaşımına bağlı (ki usta icracı açısından “icra”, halk arasında ise bulunan ortama bağlı olarak kullanıldığı mesele açısından) işlevleri yüklenmiş olan bu yerel-mahallî ifadeler bir şekilde “alıntı” kelimelerle karşılanmak gibi istenmeyen bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bugüne kadar örnekleri görüldüğü üzere...

Kaynakça

BOYRAZ, Şeref, 2008, “Sözlü Anlatıların Sürekliliği Üzerine Düşünceler”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, S 54, Ankara, s. 105-118.

BOZ, Erdoğan, 2008, “Ağız Atlasları”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/3, Spring, s. 153-166.

BÜYÜKAKKAŞ, Ahmet, 2009, “Türkiye Türkçesi Ağız Sözlükleri Üzerine Bir Deneme”, *Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/4, Summer, s. 184-195.

CAFEROĞLU, Ahmet, 1954, “Azerbaycan ve Anadolu Ağızlarındaki Moğolca Unsurlar”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, s. 1-10.

DEMİR, Nurettin, 1998, “Ağız Araştırmalarında Kaynak Kişi Meselesi”, *Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, (Haz: Ö. Çobanoğlu, M. Özarslan), Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık, Ankara, s. 171-180.

DERLEME SÖZLÜĞÜ (CİLT IX L-R), 1993, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2. Baskı, Ankara.

DERLEME SÖZLÜĞÜ (CİLT I A-B, CİLT II C-D, CİLT III E-H, CİLT IV I-N, CİLT V O-T, CİLT VI U-Z), 2009, Birleştirilmiş Tıpkıbasım, Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara.

DOĞAN, Muammer, 2009, "Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-1", **Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 4/4, Summer, s. 236-249.

DURMAZ, Ramazan, 2007, "Dede Korkut Hikâyeleri'nde Geçen Bazı Sözcüklerin Karakoyunlu Yörüklerinde Kullanımı", **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, C XCIII, S 666, Haziran, Ankara, s. 487-497.

EFENDİOĞLU, Süleyman, 2009, "Ağrı İli Ağızları", **Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 4/3, Spring, s. 808-840.

ERCİLASUN, A. Bican, 1983, **Kars İli Ağızları Ses Bilgisi**, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yayını, Ankara.

GÜLENSOY, Tuncer, 1998, "Anadolu Ağızları Derleme Sözlüğü'ne Katkılar", **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, C 1998/I, S 553, s. 14-16.

KAMACI, Duygu, 2011, "Erzurum Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar", **Akdeniz Üniversitesi Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi**, Antalya, Cilt I, Sayı 1, s. 157-164

KARAAĞAÇ, Günay, 1997, "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, C 1997/II, Sayı 552, s. 499-500.

KAZMAZ, Süleyman, 1995, **Sarıkamış'ta Köy Gezileri**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Levent Ofset, Ankara.

KORAŞ, Hikmet, 2002, "Derleme Sözlüğüne İlaveler", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, TÜBAR-XII-/2002-Güz, s.171-208.

SİNAN, Ahmet Turan, 2008, "Deyim Kavramı Üzerine Notlar-I", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 18, Sayı 2, s. 91-98, Elazığ.

TAŞLIOVA, M. Mete, 2006, "Elektronik Cönk Kavramı ve Türk Halkbilimi'nin Değeri Bilinmeyen Kaynakları", **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Yıl 3, Sayı 5, Güz, Ankara, s. 89-112.

TAŞLIOVA, M. Mete, 2011, "Dede Korkut'ta Bir Kelime Bir Anlam: Kazavat/Karavat", **Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 6/3, Summer, s. 1205-1210.

TOKER, Mustafa, 2011, "Derleme Sözlüğü ve Mersin Ağzı Sözlüğü'ne Tarsus Yöresinden Katkılar", **Turkish Studies International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 6/3, s. 1229-1249.

ZÜLFİKAR, Hamza, 2004, "Dede Korkut Kitabı'nın Dilinde Doğu Anadolu Ağızlarıyla İlgili İzler", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1998**, Cilt I, Sayı 41, s. 171-176.

Kaynak Kişiler

Ülkü Taşlıova: 1962 Kars doğumlu. Lise mezunu. Devlet memuru. İkameti Ankara.

Benire Alptekin: 1963 Kars doğumlu. İlkokul mezunu. Ev hanımı. İkameti Tekirdağ Çorlu.

Songül Ayar: 1967 Kars doğumlu. Ortaokul mezunu. Ev hanımı. İkameti Alanya Duisburg.

Hüseyin Balantekin: 1972 Kars doğumlu. Üniversite mezunu. Devlet memuru. İkameti İstanbul.